

Araştırma Makalesi

Yabancı Öğrencilerin Mesleki Eğitim’de Başarı Durumları Üzerine Bir Çalışma: Çorum İli Muhasebe ve Finansman Alanı Örneği^{1,2}

Bülent Sucu³

Öz

Göç olgusu, eğitimde yeni ihtiyaçları belirginleştirmekte ve değişim temelli iyileştirmelerin yapılmasını zorlar hale gelmektedir. Yakın tarihte Türkiye’nin en uzun sınırına sahip komşu devletinde ve etrafında yayılan savaş çemberi, birçok insanı göç olgusuyla tanıştırmıştır. Savaşın patlak verdiği 2011’den bu yana 6,6 milyon Suriye vatandaşı ülkesinden güvenli gördükleri Lübnan, Türkiye, Ürdün, Mısır ve diğer ülkelere göç etmiş veya ettirilmiştir. Yaklaşık yarısını çocukların oluşturduğu göç eden Suriyelilerin, 3 milyondan fazlası Türkiye’ye göç etmiştir. Bu durum yabancı öğrencilerin eğitimi meselesinin boyutlarını ve önemini göstermektedir.

Çalışmada, yabancı öğrencilerin cinsiyetlerine, yaşlarına, Türkçe dili hâkimiyetlerine, ekonomik durumlarına ve devamsızlık yapıp yapmamalarına göre muhasebe ve finansman alanı mesleki eğitim başarılarının farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Veriler, 2023-2024 eğitim öğretim yılı karne notları, görüşme formları ve e-okul bilgilerinden elde edilerek IBM SPSS v.26 programı ile çözümlenmiştir. Çalışmada yabancı öğrencilerin cinsiyetlerine, yaşlarına, ekonomik durumlarına ve devamsızlık yapıp yapmamalarına göre mesleki eğitim başarılarının farklılık göstermediği, Türkçe dili hâkimiyetlerine göre farklılık gösterdiği bulgularına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç, yabancı öğrenciler, mesleki eğitim, muhasebe ve finansman

Jel Kodları: I20, I21, I24, I29, N40

¹ Makale Geliş Tarihi: 02.10.2024 Makale Kabul Tarihi: 25.10.2024

² Bu çalışma, Hasan Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nin 02. 10. 2024 tarih ve E-77410135-045.99-116053743/116053743 Sayılı kararı ile Etik Kurul Onayı almıştır.

³ Uzman. Öğrt., MEB Hasanpaşa MTAL, Muhasebe ve Finansman, ORCID NO: 0009-0003-3563-2788, bulentsucu@hotmail.com

Research Article

A Study on the Success of Foreign Students in Vocational Education: Example of Accounting and Finance Field

Abstract

The phenomenon of migration clarifies new needs in education and makes it difficult to make change-based improvements. The circle of war that has spread in and around Turkey's neighboring state, which has the longest border in recent history, has introduced many people to the phenomenon of migration. Since the outbreak of the war in 2011, 6.6 million Syrian citizens have migrated or been forced to migrate from their country to Lebanon, Türkiye, Jordan, Egypt and other countries, which they consider safe. More than 3 million of the migrating Syrians, approximately half of whom are children, have migrated to Turkey. This situation shows the dimensions and importance of the issue of education of foreign students.

In the study, it was investigated whether the success of foreign students in their vocational education in the field of accounting and finance differed according to their gender, age, Turkish language proficiency, economic structure and school attendance/absence. The data was obtained from 2023-2024 academic year report card grades, interview forms and e-school information and analyzed with IBM SPSS v.26 program. In the study, it was found that the vocational education success of foreign students did not differ according to their gender, age, economic status and whether they were absent, but that they differed according to their command of the Turkish language.

Key Words: Immigration, foreign students, vocational training, accounting and finance

Jel Codes: I20, I21, I24, I29, N40

Giriş

Göçleri ve göçle beraber gelen olguları küresel sonuçlarıyla değerlendirmek göçün doğasında bulunan karmaşıklığı çözümlenmede öncüller sağlayabilir. İnsanlık tarihi boyunca yinelenerek var olan, Kavimler Göçü'nün kaçınılmaz edimleriyle de öğrenilen çağ kapatıp, açabilen; evrensel, sosyolojik ve siyasal sonuçları bulunan göç olgusu sebebi ne olursa olsun bir bakımdan küreselliğin getirdiği bir ihtiyaçtır. Göçler nesiller boyunca evrilerek devam eden toplumsal, siyasal, ekonomik ve jeopolitik sonuçları olan süreçlerle de bağlantılıdır. Son yüzyılda karşılaşılan göçlerin ve yer değiştirmelerin değişen eğilimsel kalıplarını anlamak bu bağlantıların ve sebeplerin daha net anlaşılmasını sağlayabilir.

Küresel veriler incelendiğinde; bölgesel savaşlar, şiddet sarmalları ve benzeri faktörlerden kaynaklı son yıllarda gerçekleşen göçlerin rekor düzeyde olduğu görülmektedir. Çözüme kavuşturulamayan şiddet ve savaş sarmalları; ani şekilde giderek artan ve çoğunluğunu kadınlar ile çocukların oluşturduğu kitlesel göçlerle sonuçlanmaktadır. Bu kitlesel göçler hem göç edenler hem göç edilen yer açısından çeşitli sorunları da doğurmaktadır. Kitlesel göçleri insan hakları, çocuk hakları ve benzeri evrensel haklar bağlamında değerlendirmek göç olgusunun anlaşılmasına, önemine ve sorunların çözümüne daha doğru bir bakış açısı kazandırabilir.

Çalışmada, Çorum ili Merkez'inde muhasebe ve finansman alanında mesleki eğitim veren ortaöğretim kurumlarında bulunan yabancı öğrencilerin mesleki eğitim başarı durumları; sınıf, yaş, cinsiyet, dil, ekonomik durum ve devamsızlık açılarından araştırılmıştır.

Çalışma kapsamı Çorum ili Merkez ilçede bulunan muhasebe ve finansman eğitimi veren ortaöğretim kurumları ile sınırlandırılmıştır. Çorum ili Merkez ilçede iki ortaöğretim kurumunda 2023-2024 eğitim öğretim yılında toplam 83 öğrencinin muhasebe ve finansman eğitimi aldığı ve toplam öğrenci sayısının %16'sının yani 14 tanesinin yabancı öğrencilerden oluştuğu saptanmıştır. Çalışma kapsamında 2 okul müdürü, 3 müdür yardımcısı, derse giren 15 öğretmen ve 1 Türkçe okuma ve yazma kursu öğretmeni olmak üzere 21 eğitimci ile görüşülmüştür. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme ve anket formları kullanılmıştır. Okul idarelerinden elde edilen karne bilgileri üzerinden mesleki ders başarıları saptanmış ve demografik özellikler bakımından başarılarının nasıl etkilendiği araştırılmıştır. Devamsızlık yapan öğrencilere ait bilgiler e-okul bilgilerinden ve devam eden yabancı öğrencilerden sağlanmıştır. Veriler analiz programıyla çözümlenmiştir.

Çalışmada yabancı öğrencilerin cinsiyetlerine, yaşlarına, ekonomik durumlarına ve devamsızlıklarına göre mesleki eğitim başarılarının farklılık göstermediği buna karşın Türkçe dili hâkimiyetlerine göre farklılık gösterdiği bulgularına ulaşılmıştır.

Devamsızlık yapan yabancı öğrencilerin sebeplerinin araştırılması, derse giren öğretmenlerin hizmet içi eğitimler yoluyla desteklenmesi, yabancı öğrenciler ve diğer öğrencilerin arasındaki anlaşmazlıkları giderici çalışmaların yapılması gerekliliği çalışma kapsamında yapılan görüşmelerde saptanmıştır. Okulda İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nce Türkçe okuma ve yazma kursu için öğretmen görevlendirmesi yapılmış ve buna yönelik kurs açılmıştır. Açılan Türkçe okuma ve yazma kursunun yabancı öğrencilerin Türkçe dili hâkimiyetlerini güçlendirdiği ve başarılarını olumlu yönde artırdığı görülmüştür.

Göç Kavramı ve Türk Eğitim Sistemi'ne Göçün Yansımaları

Göç, nüfus artış sorunlarına sosyal ve ekonomik çözümler sağlanamaması, bölgesel veya iç savaşlar, güvenlik endişeleri, işgücü arzında yaşanan sıkıntılar, Avrupa ülkelerinde baskısı daha çok görülen yaşanan nüfus olgusu gibi nedenlerle (Yılmaz, 2014, ss. 1689-1692) bireylerin, ailelerin ve toplumların gönülsüz olarak (Gencer, 2017, s.838) doğup büyüdüğü, ait olduğu vatanını terk ederek (Karakaya, 2020, s.20) yaşamlarını sürdürebilme amacıyla uluslararası bir sınırı geçerek bir başka coğrafi alana, devlete, sosyal veya kültürel çevreye girmesi şeklinde tanımlanabilir (Atlıhan, 2024, s.336; Kurt, 2006, s.149; Richard & Redpath, 2011, s.35).

Tekerleğin icadından yazının bulunmasına kadar insanlığın tüm gelişiminin dünya geneline yayılması göçler sayesinde olmuştur ve göç kavramı insanlık tarihiyle özdeş bir tarihe sahiptir (Tunç, 2015, s.30; Yılmaz, 2014, s.1686). Göçün nedeni, kapsamı, işleyiş süreci, nitel ve nicel farklılıkları her göçü bir diğerinden farklı kılmaktadır (Ekici & Tuncel, 2015, s.10). Bu farklılıkları zorunlu-gönüllü, çalışma-sığınma amaçlı, yasal-yasadışı göçler olarak tanımlamak mümkünken farklı disiplinler örneğin; coğrafya, ekonomi, demografi, sosyoloji, siyaset bilimi, psikoloji, tarih, uluslararası ilişkiler ve diğer disiplinler göçü kendi bakış açılarıyla çözümlenmeye çalışmaktadırlar (Yılmaz, 2014, s.1686). Göçün bu çok boyutlu disiplinler arası doğası, göç edenlerin deneyimlerindeki çeşitlik göç kavramını karmaşıktırmakta, sosyal izolasyon, işsizlik, kültürel şok, dil ve çocukların eğitimi gibi çeşitli problemleri beraberinde getirmektedir (Bergut & Atmaca, 2024, s.123; Kızılkaya & Ekici, 2022, s.117). Pek çok ülkede göçe bağlı olarak büyük kentlerde hızlı bir nüfus artışı yaşanmakta ve giderek artmaya devam etmektedir. Kentleşme süreci bünyesinde; kabilecilik ve hemşehricilik gibi geleneksel yapı ilişkilerini aşındıran bir özellik göstermektedir. Göçle gelenler için çoğu zaman bir anlam ifade etmeyen bu kentsel değer yapıları, yerleşik kentli nüfusun göçle gelenleri dışlayıcı bir tutum göstermelerine zemin hazırlamakta ve göçle gelenlerin geleneksel ilişkilerini sürdürme noktasında kamplaşma, gruplaşma gibi eğilimler göstermelerine neden olmaktadır. (Ekici & Tuncel, 2015, s.13). Türkiye'de bulunan Suriye vatandaşlarının %85'lik kısmı kentlerde yaşamaktadır. Öncelerinde kısa süreli ve geçici bir durum olarak görülen göç dalgasının gün geçtikçe kalıcı bir hâl almaya başlaması farklı kültürel özelliklere sahip insanların bir arada yaşamlarını sürdürme zorunluluğuna dayalı uyum sağlama çabalarını gerektirmektedir (Tunç, 2015, s.35). Uyum çabalarının ihtiyaç duyduğu desteğin net bir şekilde belirlenebilmesi için mevcut bilgilerin analiziyle olası zorlukların tespit edilmesi, dil ve kültür engellerinin ortadan kaldırılması gibi çalışmaların yapılması büyük önem taşımaktadır (UNHCR, 2022, ss. 16-17).

Nicel açıdan değerlendirildiğinde göç olgusunun kapsadığı sayı, ülke nüfusunun %1'inden fazlaysa veya şartlar en az 100 bin insanın zorla başka bir yere göçmesini gerekli kılmışsa kitlesel göç olarak tanımlanır (Dinçer vd., 2013, s.20). 2010 yılında Kuzey Afrika'da Tunus'ta beliren ve "Arap Baharı" olarak adlandırılan gösteriler domino etkisi göstererek 15 Mart 2011'de Suriye'ye de sıçramış ve Suriye ayağı diğer ülkelerdeki hareketliliklerden farklı seyrederek kitlesel göçe neden olmuştur (Ekici & Tuncel, 2015, s.10). 21. Yüzyılın en büyük kitlesel göç sorunu olarak karşılaşılan Suriye vatandaşlarının göç sorunu, Türkiye'de olduğu gibi tüm dünya ülkelerinin de önemli sosyal meselesidir. Savaşın patlak verdiği 2011'den bu yana 6,6 milyon Suriye vatandaşı ülkesinden, güvenli olarak gördükleri Türkiye, Lübnan, Ürdün, Mısır ve diğer ülkelere göç etmiş veya ettirilmiştir. Nüfusun %47,5'i diğer bir deyişle yaklaşık yarısı çocuklardan oluşmaktadır. (UNHCR, 2018,).

En uzun kara sınırı olmasının etkisiyle en fazla göç alan, kitlesel göç dalgasıyla sınınan ve dünyadaki en büyük ev sahibi ülke konumunu koruyan ülke Türkiye'dir (Gencer, 2017, s.838; IOM, 2020, s.30; Tunç, 2015, s.35). İstatistiklere göre 2017 yılında yaklaşık 3 milyon 320 bin Suriyeli, Türkiye'ye göç etmiş bulunmaktadır. 2023 verilerine göre bu sayı 3.366.185'tir. Eylül 2024 yılı itibarıyla bu sayı 3.088.863'e gerilemiş durumdadır. Türkiye'de bulunan Suriyeli nüfusun %45'ini yani yaklaşık 1 milyon 500 binini çocuklar oluşturmaktadır. Tablo 1'de 2023 haziran ayı, T.C. Göç İdaresi Başkanlığı verilerine göre Türkiye'deki Suriyelilerin cinsiyet ve yaş dağılım bilgileri verilmiştir (Gencer, 2017, ss.838-839; Koçak & Kaygısız, 2023, s.265; T.C. Göç İdaresi Başkanlığı).

Tablo 1

Türkiye'deki Suriyelilerin Cinsiyet ve Yaş Göre Dağılımı Bilgileri

Yaş	Erkek	Kadın	Toplam
Toplam	1.776.272	1.589.913	3.366.185
0-4	239.472	224.237	463.709
5-9	273.702	258.250	531.952
10-14	192.572	181.676	374.248
15-19	132.600	120.013	252.613
20-24	211.632	175.676	387.308
25-29	191.392	152.233	343.625
30-34	138.545	111.054	249.599
35-39	119.038	95.315	214.353
40-44	83.038	73.093	156.131
45-49	58.467	56.685	115.152
50-54	44.123	43.789	87.912
55-59	35.117	35.511	70.628
60-64	22.842	23.812	46.684
65-69	15.518	16.904	32.422
70-74	9.226	10.093	19.319
75-79	4.660	5.619	10.279
80-84	2.354	3.151	5.505
85-89	1163	1.663	2.826
90 ve üstü	781	1.139	1.920

(Akt., Koçak & Kaygısız, 2023, s.265)

Türkiye'nin de imzası bulunan Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 22. Maddesi'ne göre, katılımcı ülkeler, sığınmacı veya mülteci statüsündeki tüm çocukların haklarını teslim etmek ve yükümlülüklerini yerine getirmek zorundadır (Atlıhan, 2019, s.9). "Dünya üzerinde yaşayan bütün çocukların eşit hakları bulunmaktadır" (Çopur, 2019, s.12). Buna çocukların eğitim hakkı da dahildir. Çocuklar ansızın gelişen göç olayının getirdiği bambaşka kültürlerin ve sosyal çevrelerin etkilerinden sadece fiziksel olarak değil, zihinsel ve duygusal olarak da etkilenirler ve travmalar yaşarlar. İlkokul çağındaki yabancı öğrencilerin duygu ve düşüncelerini çizmiş oldukları resimler üzerinden araştıran bir çalışmada, çocukların temalarında savaş, tel örgü, bavul, sınır kapısı, asker... vs. figürleri bolca kullandıkları ve psikolojik olarak göçten etkilendikleri görülmüştür (Evis, 2019, ss. 129-134). Aileden sonra çocukların hayatlarındaki en önemli gelişimsel alan okuldur (Çopur, 2019, s.19). Bu nedenle okullar, öğrenciler için oluşan travmatik durumları iyileştirmede önemli fırsatlar sunar (Börü & Boyacı, 2016, s.129; Gencer, 2017, ss.838-839). Yabancı öğrencilerin eğitimi meselesi Türkiye'de, önemli göç sorunlarından biridir ve eğitim sistemi açısından önemli sonuçlar doğurmaktadır (Bergut & Atmaca, 2024, ss.124-125).

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından 2014 yılında yayımlanan 21 no'lu "Yabancılarla Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri Genelgesi" ile il millî eğitim müdürlükleri bünyesinde komisyonlar oluşturulmuş, kamplarda Geçici Eğitim Merkezi adı verilen eğitim kurumları kurulmuş ve kentlerdeki yabancı öğrencilerin eğitimi için "kaynaştırma eğitimi" yaklaşımı benimsenmiştir (Atlıhan, 2019, s.9; Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2014; Yurdakul & Tok, 2018, s.48). 2020 yılı itibarıyla tüm Geçici Eğitim Merkezleri kapatılarak bu okullarda bulunan Suriyeli çocuklar Türk devlet okullarına nakledilmiştir (UNICEF, 2022, s.15).

Tüm iyi niyetli çabalara rağmen Türkiye'de her ne kadar siyasal ve yasal zeminler hazırlansa da yabancı öğrencilerin eğitime erişimine ilişkin koşullar tam olarak elverişli hale getirilememiş ve 2021 Kasım ayı rakamlarına göre okul çağındaki Suriyeli çocukların yaklaşık %35'ini oluşturan 400 bin Suriyeli çocuk eğitim süreçlerine dahil edilememiştir. (Atlıhan, 2019, s.3; Gencer, 2017, s.849; Schreglmann, 2020, s.5; UNICEF, 2022, s.1). İlkokul düzeyinde Suriyeli öğrencilerin kayıt oranı %80 iken bu rakam ortaöğretim düzeyinde %50'nin altında kalmıştır. Yani lise düzeyinde her iki Suriyeli çocuktan biri okul dışındadır (UNICEF, 2022, s.3). Bunda en engelleyici süreçlerden biri çocuğun kendi kültürünü aile içinde sürdürürken, yaşadığı çevreyle kurması gereken mecburi dengeyi kurmakta zorlanmasıdır. Bir yandan kendi ailesinin kültürel mirasını sürdürme sorumluluğu taşıyan çocuk diğer yandan farklı bir kültüre uyum sağlamaya çalışmakta ve bu durumda çocuğun zorlu çelişkiler yaşamasına sebep olabilmektedir. Ayrıca bunun yanı sıra pek çok Suriyelinin yaşam koşullarının istikrarsız olması, başka şehirlere veya ülkelere göç etmeleri, özellikle Suriyeli erkek çocuklarının kayıt dışı emek sektöründe çalışmaları, Suriyeliler arasındaki sosyal normlar ve güvenlik kaygıları, Suriyeli ailelerin bazılarının kız çocuklarının erken yaşta evliliklerini desteklemeleri ve karma sınıflara gönderme konusunda isteksiz olmaları da engelleyici süreçler olarak belirlemektedir (Çopur, 2019, s.17; UNICEF, 2022, s.3). Suriyeli ailelerin sosyal ve kültürel etkinliklere katılımlarının teşvik edilmesi

ve Türkçe dilini öğrenmesi uyum sağlama ve zorlukların aşılmasında fayda sağlayabilir (Schreglmann, 2020, s.68). Türkçe konuşamayan ya da az konuşan öğrenciler eğitim ve öğretimde güçlük çekmekte ve devamsızlık yapmaktadırlar. Yabancı öğrencilere Türkçe dersi veren öğretmenlerin Suriyelilere Türkçe eğitimi vermede yeterli donanımına sahip olmamaları, Türkçe öğretiminden beklenen faydayı sağlamada engelleyici etkenlerden biri olmaktadır (Schreglmann, 2020, s.137). Bu zorlukların aşılmasında, yabancı öğrencilerin eğitiminde belirli net hedefler oluşturulması, temel dil öğreniminin sağlanması, okul ikliminin çok kültürlü hale getirilmesi, okul yönetiminin öğretmenlerle birlikte eylem planı oluşturarak uygulaması, yabancı öğrencilerin duygusal ve akran çatışmalarını önleyici tedbirler alınması faydalı olabilir (Börü & Boyacı, 2016, s.130; Seymen vd., 2023, s.107).

Yabancı Öğrenciler ve Mesleki Eğitim

21. yüzyıl, modern değerlere uyum sağlayabilmeyi ve rekabetin esas olduğu küresel yapıda eğitilmiş insan gücünün önemli görülmesini zorunlu bir gereklilik olarak sunmaktadır. Ancak göçmenlerin küresel iş piyasasına uyumunda birtakım engeller bulunmaktadır. Bu engellerden bazıları, göçmenlerin niteliklerinin fark edilmemesinden dolayı vasıflı işlerde istihdamlarının sağlanamaması, ayrımcılık, düşük ücret, kayıt dışı emek sektörü, dil problemlerinden kaynaklanan sorunlar, yasal statü, cinsiyet ve eğitim sorunlarından kaynaklanmaktadır (Ereş, 2017, s.94). Eğitim kurumları göçlerle ortaya çıkan çok kültürlülüğün kaynaklı bu gibi engelleri en aza indirgeyebilecek lider lokomotif rolü üstlenebilir. Bu nedenle eğitimin öneminin artırılması ve yatırımların eğitim alanına yoğunlaştırılması gerekmektedir (Solak, 2019, s. 39). Büyük bir ivmeyle günümüz ekonomileri, toplumları ve kültürleri göçlerle daha da ileri düzeyde bütünleşmektedir. Göçlerin ve emek hareketliliğinin iyi ve doğru bir şekilde yönetimi, iş piyasasına uyumu ve bunların yanı sıra mesleki bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi sürdürülebilir kalkınma açısından kritik önem taşımaktadır (Ereş, 2017, s.94; Kartal & Dikmen, 2015, s.4). Mesleki eğitim bünyesinde barındırdığı önleyici, engelleyici ve düzeltici etkileri ile yabancı öğrencilerin mesleki eğitime olan yaklaşımını olumlu katkıları sunabilir (Kızılkaya & Ekici, 2022, s.121).

Mesleki eğitim; kişiye belirli bir meslek hakkında bilgi, beceri ve iş alışkanlıkları edindiren, üretici olarak belli bir meslek dalında herhangi bir statü ile bulunabilmesi için gereken asgari yeterlilik ve genel meslek kültürünü edinmesine imkân sağlayan ve bireyin yeteneklerini türlü yollarıyla geliştiren eğitimidir (Solak, 2019, ss. 39-40). Türk Eğitim Sistemi içinde mesleki eğitim, mesleki ve teknik eğitim kapsamında verilmektedir. Mesleki ve teknik eğitim, ülkelerin kendi ekonomik işleyişlerine ve hedefleri oranında büyük önem verdikleri, beklentilerin yüksek olduğu bir eğitimidir (Özer, 2018, s.425). Muhasebe meslek eğitimi de bu kapsamda verilen bir eğitimidir.

Muhasebe eğitimi; işletme kararlarında etkili olan mali nitelikli işlemlere ilişkin bilgilerin toplanması, ölçülmesi, kaydedilmesi, doğruluğunun denetlenmesi, raporlar halinde özetlenmesi ve raporlanan bu bilgilerin kullanım

biçimleri konularında öğrencilerin bilgilendirilmesi ve yeteneklerinin geliştirilmesi amaçlarını içeren, meslek öncesi ve meslek içi muhasebe eğitimi aşamalarından oluşan bir süreçtir. Meslek öncesi muhasebe eğitimi süreci önemli sorumlulukların öğretmene yüklendiği bir aşamadır. Bu aşamada öğrenciye mesleğinde karşılaşılabilecekleri durumlar hakkında teorik eğitim verilir. Meslek içi muhasebe eğitim aşamasında ise; öğrenci, meslek öncesi eğitimde edinmiş olduğu bilgileri staj programları yoluyla meslek içinde uygulama imkânı bulur ve işbaşı eğitimine devam eder (Aydın, 2023, s.29; Çiftçi & Çemrek, 2018, s.207; Şengel, 2011, s.171).

2024 verilerine göre, Türkiye ülke genelinde 782 okulda muhasebe bölümü ve 167 okulda da dış ticaret bölümü olmak üzere toplam 949 ortaöğretim kurumunda muhasebe eğitimi verilmektedir. Mezun olan öğrenciye, alanı ve dalına ilişkin diploma, iş yeri açma belgesi ve ilgili sertifikalar verilmektedir (MTEGM, 2024).

Tablo 2’de Muhasebe ve finansman alanı mesleki eğitim dersleri verilmiştir .

Tablo 2

Muhasebe ve Finansman ve Dış Ticaret Alanı Mesleki Dersler Çizelgesi

DERSLER / ALANLAR	9. Sınıf		10. Sınıf		11. Sınıf		12. Sınıf	
	Muhasebe	Dış Ticaret	Muhasebe	Dış Ticaret	Muhasebe	Dış Ticaret	Muhasebe	Dış Ticaret
Mesleki Gelişim Atölyesi	2	2	-	-	-	-	-	-
Temel Muhasebe	5	5	-	-	-	-	-	-
Mesleki Matematik	2	2	-	-	-	-	-	-
Ofis Uygulamaları	2	2	-	-	-	-	-	-
Klavye Teknikleri	-	-	3	-	-	-	-	-
Genel Muhasebe	-	-	7	-	-	-	-	-
Ekonomi	-	-	2	2	-	-	-	-
Temel Hukuk	-	-	2	2	-	-	-	-
Dış Ticarete Giriş	-	-	-	3	-	-	-	-
Tek Düzen Muhasebe Sistemi	-	-	-	4	-	-	-	-
E Ticaret Uygulamaları	-	-	-	3	-	-	-	-
Bilgisayarlı Muhasebe	-	-	-	-	7	-	-	-
Girişimcilik ve İşletme Yönetimi	-	-	-	-	2	-	-	-
Vergi ve Beyannameler	-	-	-	-	2	-	-	-
Şirketler Muhasebesi	-	-	-	-	2	-	-	-
Maliyet Muhasebesi	-	-	-	-	2	-	-	-
İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku	-	-	-	-	2	-	-	-
Dış Ticaret Uygulamaları	-	-	-	-	-	6	-	-
Dış Ticaret Mevzuatı ve Uygulama	-	-	-	-	-	3	-	-
Dış Ticarete Paket Programlar	-	-	-	-	-	3	-	-
Dış Ticaret Muhasebesi	-	-	-	-	-	3	-	-
Mesleki Yabancı Dil	-	-	-	-	-	2	-	-
İşletmelerde Mesleki Eğitim	-	-	-	-	-	-	24	24
TOPLAM DERS SAATİ	11	11	14	14	17	17	24	24

(MEB, 2024, ss.11-16)

Yabancı öğrencilerin mesleki ve teknik eğitim bünyesinde gerçekleştirilen projelerle uyum sağlaması, bilgilendirilmesi, eğitim süreçlerine katılımlarının kolaylaştırılması ve desteklenmesi amaçlanmaktadır. Suriyeli vatandaşların mesleki eğitim aracılığıyla entegrasyonlarının sağlamak için 2020 yılından beri çok çeşitli projeler ve çalışmalar yürütülmektedir. Bu çalışmalardan bazıları, Mesleki ve Teknik Eğitim Yoluyla Toplumsal ve Ekonomik Uyum Projesi-I (SEUP I-II), Mesleki Eğitim Alanında Erasmus Akreditasyonu, Sektörel Mükemmeliyet Merkezlerinin Kurulması Yoluyla Mesleki ve Teknik Eğitimin Kalitesinin Artırılması Operasyonu (METEK III), Mesleki Eğitime Kazandırma Programı (MEK) ve Türkiye’de Kaliteli Çıraklık ve Mesleki Eğitim Yoluyla Suriyeli ve Ev Sahibi Toplulukların İstihdama Erişimlerinin Kolaylaştırılması Programı (VET4JOB-İMEP) projeleridir (Gürbüz, 2024, s. 206).

Araştırmanın Konusu ve Amacı

Çalışma kapsamında meslek eğitimi alan yabancı öğrencilerin karne notlarında oluşan ders başarı durumları, görüşme yoluyla elde edilmiş demografik özelliklerine göre değerlendirilmiştir. Çalışma, Çorum ilinde mesleki ortaöğretim kurumlarında muhasebe ve finansman alanında eğitim alan yabancı öğrencilerin mesleki eğitim başarılarının araştırılması amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni, Örnekleme ve Sınırlılıkları

Çorum ili merkezinde iki ortaöğretim kurumunda muhasebe eğitimi verilmektedir (MTEGM, 2024). Bu öğretim kurumlarında toplam 83 öğrenci muhasebe eğitimi almıştır. Bu öğrencilerin 14 tanesi yabancı öğrencidir. Yabancı öğrenciler toplam öğrenci sayısının %16’sını oluşturmaktadır.

Araştırma hedef evrenini, Çorum ili Merkez ilçede muhasebe ve finansman alanında mesleki eğitim alan 14 kayıtlı yabancı öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde tam sayım örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Çalışma kapsamı Çorum ili Merkez ilçede bulunan muhasebe ve finansman eğitimi veren ortaöğretim kurumları ile sınırlandırılmıştır. Çalışma kapsamında 2 okul müdürü, 3 müdür yardımcısı, derse giren 15 öğretmen ve 1 Türkçe okuma ve yazma kursu öğretmeni olmak üzere 21 eğitimci ile görüşülmüştür.

Araştırmanın Hipotezleri

Sosyal bilimlerde hipotez, araştırmanın özü olarak öne sürülen, ilişkisellikleri test edilen değişkenlerden oluşan önermelerdir (Gürbüz ve Şahin, 2018, s.73). 2023-2024 eğitim öğretim yılında, muhasebe ve finansman alanı mesleki eğitimi alan yabancı öğrencilerin mesleki eğitim başarı durumlarının araştırılması amacıyla oluşturulan hipotezler Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3*Araştırmanın Hipotezleri*

Hipotez 1.	H ₁	Yabancı öğrencilerin cinsiyetlerine göre; muhasebe ve finansman alanı meslek eğitimi derslerindeki başarıları farklılık gösterir.
Hipotez 2.	H ₂	Yabancı öğrencilerin yaşlarına göre; muhasebe ve finansman alanı meslek eğitimi derslerindeki başarıları farklılık gösterir.
Hipotez 3.	H ₃	Yabancı öğrencilerin ekonomik durumlarına göre; muhasebe ve finansman alanı meslek eğitimi derslerindeki başarıları farklılık gösterir.
Hipotez 4.	H ₄	Yabancı öğrencilerin okula devam-devamsızlık durumlarına göre; muhasebe ve finansman alanı meslek eğitimi derslerindeki başarıları farklılık gösterir.
Hipotez 5.	H ₅	Yabancı öğrencilerin Türkçe dili hâkimiyetlerine göre; muhasebe ve finansman alanı meslek eğitimi derslerindeki başarıları farklılık gösterir.

Örneklemin Demografik Özellikleri

Örneklemin demografik bilgileri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4*Örneklemin demografik bilgileri*

Bilgiler	Gruplar	Sayı	Yüzde
Cinsiyet	Erkek	12	,86
	Kadın	2	,14
Yaş	14	8	,57
	15	6	,43
Algılanan gelir düzeyi	Düşük	10	,71
	Orta	4	,29
	Yüksek	-	-
Türkçe dili hâkimiyeti	Az	8	,57
	Orta	4	,29
	İyi	2	,14
Devam/devamsızlık durumu	Devamlı	7	,50
	Devamsız	7	,50

Veri Toplama Süreci

Örneklem verileri, 2023-2024 eğitim öğretim yılı sonunda oluşan karne notlarından, e-okul bilgilerinden, yarı yapılandırılmış görüşme ve anket formlarından elde edilmiştir.

Verileri toplama sürecinde öncelikle Çorum ili Merkez ilçede, muhasebe ve finansman alanı mesleki eğitim bölümü bulunan ortaöğretim kurum liselerinde görevli yöneticilerle, öğretmenlerle ve öğrenim gören yabancı öğrenciler ile etik izin alınarak görüşülmüştür.

Yabancı öğrencilerin ders başarı durumlarının tespitinde, 2023-2024 eğitim yılı sonunda oluşan karne notları kullanılmıştır. Demografik bilgiler, yabancı öğrencilere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formları ve e-okul sistemi bilgileri aracılığıyla elde edilmiştir. Bazı yabancı öğrencilerin Türkçe dili hâkimiyetlerinin zayıf olduğu görülmüştür. Bu nedenle görüşmelerde Türkçe dili hâkimiyeti olan yabancı öğrencilerin yardımları aracılığıyla bilgiler elde edilmiştir. Devamsız öğrencilere ait bilgiler e-okul sistemi bilgilerinden ve yabancı öğrencilerin vermiş olduğu bilgilerden elde edilmiştir.

Verilerin Güvenilirlik Analizi

Örneklemden alınan verilerin güvenilirlik ve geçerlilik ilişkisi bakımından değerlendirilmesi amacıyla “alfa katsayısı” belirlenmiştir. Alfa katsayısı, geliştirilen ölçeğin güvenilir olup olmadığının testinde kullanılan en yaygın yöntemlerden biridir. 0 ve 1 arasında değer alır. 1 değerine ne kadar yaklaşırsa geliştirilen ölçeğin objektifliği o derece artar ve ölçekte yer alan maddelerin iç tutarlılığının yüksek olduğu sonucuna varılır. Alfa sayısı, 0,00 ile 0,40 arasında ise ölçek güvenilir değildir, 0,40 ile 0,60 arasında ise ölçek düşük güvenilirliktedir, 0,60 ile 0,80 ise ölçek oldukça güvenilirdir, 0,80 ile 1,00 ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir. (Kula Kartal & Mor Dirlik, 2016, ss. 1870-1871).

Yabancı öğrencilerin almış oldukları muhasebe ve finansman alanı mesleki eğitim dersleri, mesleki gelişim atölyesi, mesleki matematik, ofis uygulamaları ve temel muhasebe dersleridir.

Hipotezlere kaynak olan karne notları mesleki eğitim derslerine ait saptanan verilere ait güvenilirlik değerleri Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5

Mesleki Eğitim Dersleri Verilerinin Güvenirlik Analizi

Güvenirlik İstatistikleri			
Cronbach’s Alpha	Cronbach’s Alpha Based on Standardized Items	N of Items	Güvenirlik Düzeyi
,813	,865	4	Yüksek Derecede Güvenilir

Verilerin Çözülmesi

Verilerin çözümlenmesinde, IBM SPSS v.26 programı kullanılmıştır. Tablo 6'da örneklemden elde edilen verilerin normallik analizi değerleri verilmiştir.

Çarpıklık katsayısı, histogram dağılımındaki çan eğrisinin sola ya da sağa çarpıklığını ifade eden bir katsayıdır. Çarpıklık katsayısının işareti negatif ise dağılım sağa; pozitif ise dağılım sola çarpıktır. Çarpıklık katsayısının negatif olması katılımcı verilerinin ortalamasının sağında yoğunlaştığını; pozitif olması ise ortalamasının solunda yoğunlaştığını gösterir. Basıklık katsayısı ise histogram dağılımındaki çan eğrisinin sivriliğini ya da basıklığını ifade eden bir katsayıdır. Basıklık katsayısının işareti negatif ise dağılım basık; pozitif ise dağılım sivridir. Basıklık katsayısının negatif olması verilerin ortalamasının etrafında yayılımına işaret eder (Cevahir, 2020, s.13). Örneklemden elde edilen çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerinin $\pm 1,50$ arasında olması durumunda dağılımın normal dağılım olduğu kabul edilmektedir. (Tabachnick & Fidell, 2019, s.798).

Ölçek puanlarından hesaplanan çarpıklık değeri -1,281 ve basıklık değeri 1,959 olarak bulunmuştur. Bu bulgulara göre örneklem çarpıklık değeri açısından normal dağılım aralığında bulunurken, basıklık değeri açısından normal dağılım göstermemektedir.

Dağılımın normal dağılım göstermediğinin doğrulanması adına ikinci bir işlem daha yapılmıştır. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin, standart hataya bölünmesi durumunda elde edilen sonucun $\pm 1,96$ aralığında bulunması beklenir. Yapılan sağlama sonucunda çarpıklık değeri -2,146 olarak, basıklık değeri 1,697 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre de basıklık değeri normal dağılım gösterirken çarpıklık değeri normal dağılım göstermemektedir. Dağılımın normal dağılım göstermediğinin doğrulanması adına üçüncü bir işlem daha yapılmıştır. Yapılan işlemde örneklemden elde edilen verilerin Kolmogrov-Sminov ve Shapiro-Wilk değerlerine bakılmıştır. Sosyal bilimlerde örneklem sayısının 30 ve altında olması bazı kaynaklarda 50 ve altında olması durumunda Shapiro-Wilk değerlerine bakılır. Değerlerin; $p > 0,05$ olması durumunda normal dağılım vardır, $p < 0,05$ olursa normal dağılım yoktur, sonuçlarına ulaşılır. Dağılım normal dağılım aralığında ise parametrik testler, normal dağılım aralığında olmaması durumunda ise non-parametrik testler uygulanır. Shapiro-Wilk analiz sonuçlarında p değeri 0,009 olarak hesaplanmıştır. Hesaplama sonucunda $p < 0,05$ olduğundan dağılımın normal dağılım olmadığı saptanmıştır.

P değeri istatistiksel anlamlılığın ve farklılığın kanıt düzeyinin belirlenmesi amacıyla kullanılan olasılık değeridir. 0,001 ile 0,10 değerleri arasında değer alır. P değeri ne kadar küçük olursa istatistiksel anlamlılık o kadar yüksek olur (Kul, 2014, s.12).

Elde edilen muhasebe ve finansman alanı ders başarı durumlarının oluşan karne notları üzerinden değerlendirilmesi sebebiyle uç değer verilerinin araştırma kapsamı dışına çıkartılması uygun değildir. Bu nedenle dağılımın normal dağılım göstermediği kabulü geçerli görülmüştür. Numerik veri iki bağımsız grup arasındaki ilişkinin testi parametrik testler için uygun olduğunda bağımsız örneklerde t testi, non parametrik testlerde ise Mann-Whitney U Testi uygulanır. Elde edilen veriler, normal dağılım göstermediğini ve non-parametrik yöntemler için uygun olduğunu ve Mann-Whitney U Testi'nin uygulanabilirliğini göstermiştir.

Tablo 6

Örneklemeden Elde Edilen Verilerin Normallik Analizi

		Normallik Analizi					
Muhasebe ve Finansman Alanı	Skewness	Statistic	-1,281	Std. Error	,597	Statistic / Std. Error	-2,146
	Kurtosis	Statistic	1,959	Std. Error	1,154	Statistic / Std. Error	1,697
Meslek Dersleri	Kolmogrov-Sminov	Statistic	,237	Sig.(p)	0,32		
	Shapiro-Wilk	Statistic	,820	Sig.(p)	0,009		

Bulgular

Araştırma verilerinin non-parametrik dağılım göstermesinden dolayı Mann Whitney U Testi ile iki bağımsız grubun arasındaki istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın bulunup bulunmadığı araştırılmıştır. Ki kare testide non parametrik analizler için kullanılır. Her iki test sonucunda hesaplanan p değerleri, “ $p < 0,05$ ise hipotez kabul edilir ve iki gurubun puanları arasında fark yoktur”, “ $p > 0,05$ ise hipotez reddedilir ve iki gurubun puanları arasında fark vardır” sonuçlarına ulaşılır (Cevahir, 2020, ss. 39-40).

Tablo 7’de Hipotez 1 için uygulanan analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo 7

Hipotez 1 Analiz sonuçları

HİPOTEZ 1	Test Statistics ^a	
		Meslek dersleri
H ₁ : Yabancı öğrencilerin cinsiyetlerine göre; muhasebe ve finansman alanı meslek eğitimi derslerindeki başarıları farklılık gösterir.	Mann-Whitney U	18,500
	Wilcoxon W	63,500
	Z	-,563
	Asymp. Sig. (2-tailed)	,574
	Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	,606 ^b
		a. Grouping Variable: cinsiyet b. Not corrected for ties.

Örneklem dağılımına bakıldığında yabancı öğrencilerin 12'sinin erkek 2'sinin kız öğrenci olduğu görülmektedir. Hipotez 1 Analiz sonuçları incelendiğinde Mann-Whitney U Testi p değeri ,606 olarak hesaplanmıştır. Bu durumda $p > 0,05$ olduğundan H_1 hipotezi reddedilmiştir. Bu sonuca göre; Yabancı öğrencilerin cinsiyetlerine göre, muhasebe ve finansman alanı meslek eğitimi derslerindeki başarıları farklılık göstermemektedir ve istatistiksel olarak bir anlam taşımamaktadır.

Tablo 8'de Hipotez 2 için uygulanan analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo 8

Hipotez 2 Analiz sonuçları

HİPOTEZ 2	Test Statistics	
	Meslek dersleri	
H_2 : Yabancı öğrencilerin yaşlarına göre; muhasebe ve finansman alanı meslek eğitimi derslerindeki başarıları farklılık gösterir.	Chi-Square	6,714 ^a
	df	4
	Asymp. Sig.	,152
	a. 5 cells (100,0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 2,8.	

Örneklem dağılımında; 14 yaşında 8, 15 yaşında da 6 öğrenci bulunmaktadır. Örneklem yaş dağılımları açısından muhasebe ve finansman alanı mesleki eğitim derslerinin içerikleri uygundur.

Hipotez 2 Analiz sonuçları incelendiğinde; Ki Kare Testi p değeri ,152 olarak hesaplanmıştır. Bu durumda $p > 0,05$ olduğundan H_2 hipotezi reddedilmiştir. Bu sonuca göre; Yabancı öğrencilerin yaşlarına göre, muhasebe ve finansman alanı meslek eğitimi derslerindeki başarıları farklılık göstermemektedir ve istatistiksel olarak bir anlam taşımamaktadır. Elde edilen sonuçlara göre Öğrencilerin yaş dağılımları mesleki eğitim başarısı üzerinde etkili değildir.

Tablo 9'da Hipotez 3 için uygulanan analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo 9

Hipotez 3 Analiz sonuçları

HİPOTEZ 3	Test Statistics ^a	
	Meslek dersleri	
H_3 : Yabancı öğrencilerin ekonomik durumlarına göre; muhasebe ve finansman alanı meslek eğitimi derslerindeki başarıları farklılık gösterir.	Mann-Whitney U	22,500
	Wilcoxon W	50,500
	Z	-,270
	Asymp. Sig. (2-tailed)	,788
	Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	,805 ^b
	a. Grouping Variable: ekonomik_durum b. Not corrected for ties.	

Örnekleme dağılımında yabancı öğrencilerin ekonomik algı düzeyine 10 öğrenci düşük, 4 öğrenci de orta cevabı verdikleri görülmüştür. Araştırma kapsamında öğrenciler tarafından algılanan gelir düzeyinin birbirine yakın olduğu, düşük ve orta ekonomik durum algılarının benzeştiği düşünülmektedir. Gelir düzeyini yüksek algılayan öğrencinin odak noktası ekonomik sıkıntılar olmayacağından mesleki eğitim başarısında olumlu fark yaratabileceği, gelir düzeyini düşük ve orta algılayan öğrencinin odak noktası ailesi ve ekonomik sıkıntılar olacağından mesleki eğitim başarısının olumsuz etkilenebileceği öngörülmektedir.

Hipotez 3 Analiz sonuçları incelendiğinde Mann-Whitney U Testi p değeri ,805 olarak hesaplanmıştır. Bu durumda $p > 0,05$ olduğundan H_3 hipotezi reddedilmiştir. Bu sonuca göre; Yabancı öğrencilerin ekonomik durumlarına göre, muhasebe ve finansman alanı meslek eğitimi derslerindeki başarıları farklılık göstermemektedir ve istatistiksel olarak bir anlam taşımamaktadır. Örneklemin benzeşik gelir düzeylerinde olması istatistiki olarak farklılık oluşturmamıştır. Örneklemin gelir düzeyi algısının mesleki eğitim başarısına etkisi bulunmamaktadır.

Tablo 10'da Hipotez 4 için uygulanan analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo 10

Hipotez 4 Analiz sonuçları

HİPOTEZ 4	Test Statistics	
	Meslek dersleri	
H₄ : Yabancı öğrencilerin okula devam-devamsızlık durumlarına göre; muhasebe ve finansman alanı meslek eğitimi derslerindeki başarıları farklılık gösterir.	Chi-Square	6,714 ^a
	df	4
	Asymp. Sig.	,152
	a. 5 cells (100,0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 2,8.	

Örneklemden elde edilen veriler incelendiğinde 7 öğrencinin devamlı, 7 öğrencinin ise devamsız olduğu görülmüştür. Devamsızlık yapan öğrencilerin akademik başarısının düşük olması, devamsızlık yapmayan öğrencilerin ise akademik başarısının nispeten yüksek olması gerekir.

Hipotez 4 Analiz sonuçları incelendiğinde; Ki Kare Testi p değeri 0,152 olarak hesaplanmıştır. Bu durumda $p > 0,05$ olduğundan H_4 reddedilmiştir. Bu sonuca göre; Yabancı öğrencilerin devam-devamsızlık durumlarına göre, muhasebe ve finansman alanı meslek eğitimi derslerindeki başarıları farklılık göstermemektedir ve istatistiksel olarak bir anlam taşımamaktadır. H_4 hipotezi sonuçlarına göre yabancı öğrencilerin devamsızlık yapmaları veya yapmamaları mesleki eğitim başarısını etkilememektedir. Devamsızlık yapmayan öğrencilerin mesleki eğitim

başarılarını olumsuz etkileyen faktörlerin ve devamsızlık nedenlerinin araştırılması gerekliliği düşünülebilir. Tablo 11’de Hipotez 5 için uygulanan analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo 11

Hipotez 5 Analiz sonuçları

HİPOTEZ 5	Test Statistics ^a	
	Meslek dersleri	
H ₅ : Yabancı öğrencilerin Türkçe dili hâkimiyetlerine göre; muhasebe ve finansman alanı meslek eğitimi derslerindeki başarıları farklılık gösterir.	Mann-Whitney U	8,000
	Wilcoxon W	29,000
	Z	-2,179
	Asymp. Sig. (2-tailed)	,029
	Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	,043^b
	a. Grouping Variable: Türkçe dili hâkimiyeti	
	b. Not corrected for ties.	

Örneklemin Türkçe dili hâkimiyetlerine göre verdiği cevaplar incelendiğinde 8 öğrencinin az, 4 öğrencinin orta ve 2 öğrencinin de iyi cevaplarını verdiği görülmüştür. Devamsızlık yapan öğrencilerin Türkçe dili hâkimiyetlerinin hiç olmadığı devam eden öğrenciler tarafından sağlanan verilerle tespit edilmiştir. Okula devam eden öğrencilerin Türkçe dili hâkimiyetleri orta ve iyi olarak saptanmıştır.

Hipotez 5 Analiz sonuçları incelendiğinde Mann-Whitney U Testi p değeri ,043 olarak hesaplanmıştır. Bu durumda $p < 0,05$ olduğundan H₅ hipotezi kabul edilmiştir. Bu sonuca göre; Yabancı öğrencilerin Türkçe dili hâkimiyetlerine göre, muhasebe ve finansman alanı meslek eğitimi derslerindeki başarıları farklılık göstermektedir ve istatistiksel olarak bir anlam taşımaktadır. H5 hipotezi sonuçlarına göre Türkçe dili hâkimiyeti iyi olan öğrencilerin diğer öğrencilere göre mesleki eğitim başarılarının olumlu yönde ayrıştığı bulgusuna ulaşılmıştır. Okulda Yabancılar için Türkçe okuma ve yazma kurs eğitimi İl Millî Eğitim Müdürlüğü’nce görevlendirilen öğretmen tarafından verilmektedir. Ders öğretmeni ile görüşüldüğünde okula devam eden öğrencilerin Yabancı Öğrencilere Türkçe Eğitimi verilmesine yönelik proje ile yabancı öğrencilerin uyum sağlamada karşılaştıkları dil problemlerini çözümlayebildikleri, akademik başarılarına katkı sağlayabildikleri, okula devam isteklerinin olumlu yönde etkilendiği bulgularına ulaşılmıştır.

4. Sonuç ve Öneriler

Göç olgusu çok boyutlu bir olgudur. Bu olgu kendisini başta ekonomik, siyasal, sosyal ve eğitim alanlarında göstermektedir. Kültürel farklılıkların çatışmaya girdiği, psikolojik faktörlerin ön plâna çıktığı, toplumsal reflekslerin gösterildiği kitlesel göç hareketlerinde doğrusal yönde çabalar yetersiz kalabilmekte ve karmaşık bir hâl alabilmektedir.

Çalışmada, Çorum ili Merkez ilçede 2023-2024 eğitim öğretim yılında ortaöğretim kurumlarında muhasebe meslek eğitim alan 14 kayıtlı yabancı öğrencinin muhasebe ve finansman alanı mesleki eğitim başarılarının cinsiyetlerine, yaşlarına, Türkçe dili hakimiyetlerine, algılanan gelir düzeylerine ve devam-devamsızlık durumlarına göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Araştırma verilerinin non-parametrik dağılım göstermesinden dolayı Mann Whitney U Testi ve Ki kare testleri hipotezlerin analizi için kullanılmıştır.

Yabancı öğrencilerin cinsiyetlerine göre; muhasebe ve finansman alanı meslek eğitimi derslerindeki başarıları farklılık gösterip göstermediğini içeren Hipotez 1 analiz sonuçları incelendiğinde; yabancı öğrencilerin cinsiyetlerine göre, muhasebe ve finansman alanı meslek eğitimi derslerindeki başarılarının farklılık göstermediği ve istatistiksel olarak bir anlam taşımadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bazı Suriyeli ailelerin kız çocuklarının erken evliliğini desteklediği, karma eğitim sınıflarına göndermek istemedikleri, erkek çocuklarının ise kayıt dışı emek sektöründe çalıştığı UNICEF raporlarında belirtilmektedir. Çalışma kapsamında okula kayıtlı yabancı öğrencilerin 12'sinin erkek, 2'sinin kız öğrenci olduğu görülmüştür. Devam yönünden bakıldığında ise sadece 1 kız öğrencinin devam ettiği anlaşılmıştır. Bu durum UNICEF raporunda belirtilen saptamalarla örtüşmektedir.

Okula kayıtlı yabancı öğrencilerin 8'i 14 yaşında, 6'sı 15 yaşındadır. Örneklem yaş dağılımları açısından muhasebe ve finansman alanı mesleki eğitim derslerinin içerikleri uygundur. Muhasebe meslek dersleri sarmal bir yapıya sahip olup sınıf düzeylerinde uygun içeriklerden oluşmakta ve yaş düzeyleri açısından da öğrencilerin zorlanmayacağı yapıdadır. Özellikle MEB tarafından yayımlanan 2023 Eğitim Vizyonu ile mesleki eğitim alanında da olumlu düzenlemeler yapılmış ve mesleki eğitimde çağdaş yeniliklere gidilmiştir. Çalışma kapsamında elde edilen veriler incelendiğinde yabancı öğrencilerin mesleki eğitim başarılarında yaş faktörünün etkili olmadığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin ekonomik algı düzeylerine bakıldığında düşük ve orta gelir düzeyine sahip oldukları görülmüştür. Gelir düzeyini yüksek algılayan öğrencinin bu açıdan düşünüldüğünde nispeten akademik başarısının yüksek olması, düşük ve orta gelir düzeyi algısına sahip öğrencinin de maddi kaygılar nedeniyle düşük akademik başarı göstermesi beklenebilir. Öğrencilerin ekonomik durumlarına göre mesleki eğitim başarılarının araştırıldığı Hipotez 3 analiz sonuçları incelendiğinde öğrencilerin benzeşik gelir düzeyi algılarına sahip oldukları görülmüş ve bu açıdan mesleki eğitim başarısı üzerinde gelir düzeylerinin etkili olmadığı anlaşılmıştır.

Yabancı öğrencilerin okula devam-devamsızlık durumlarına göre; muhasebe ve finansman alanı meslek eğitimi derslerindeki başarıları farklılık gösterip göstermediğini içeren Hipotez 4 analiz sonuçlarına göre, Yabancı öğrencilerin devam-devamsızlık durumlarına göre, muhasebe ve finansman alanı mesleki eğitim derslerindeki

başarılarının farklılık göstermediği ve istatistiksel olarak bir anlam taşımadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Devam eden öğrencilerin başarılarının devamsızlığı olan öğrencilere göre nispeten başarılı olması beklenir. Araştırma kapsamında elde edilen veriler öğrencilerin devam ve devamsızlık durumlarının mesleki eğitim başarısına etki etmediğini ortaya koymuştur. Bu durum öğrencilerin başarılarının başka faktörler tarafından da etkilendiğini düşündürmektedir. Örneğin Türkçe dili hakimiyeti iyi olan öğrencilerin okula devam ettikleri ve ders başarılarının olumlu yönde etkilendiği saptanmıştır. Devamsızlık yapan öğrencilerin dil problemleri, kültürel farklılıklar ve ekonomik kaygı sebeplerinden olduğu görülmüştür.

Araştırma kapsamında ulaşılan bulgular genel olarak değerlendirildiğinde yabancı öğrencilerin Türkçe dili hâkimiyetlerinin mesleki eğitim başarılarında önemli olduğu ve fark yarattığı, cinsiyet, yaş, devam-devamsızlık ve ekonomik durumlarının mesleki eğitim başarılarında önemli olmadığı ve fark yaratmadığı bulgularına ulaşılmıştır. Çalışma kapsamında görüşülen öğretmenlerin olumlu yaklaşımlarının ve hislerinin yabancı öğrencilerin mesleki eğitim başarılarını artırmada yeterli olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Devamsızlık yapan yabancı öğrencilerin sebeplerinin araştırılması, derse giren öğretmenlerin hizmet içi eğitimler yoluyla desteklenmesi, yabancı öğrenciler ve diğer öğrencilerin arasındaki anlaşmazlıkları giderici çalışmaların yapılması gerekliliği çalışma kapsamında yapılan görüşmelerde saptanmıştır. MEB tarafından yabancı öğrencilere Türkçe okuma ve yazma kurs eğitimi verilmesine yönelik kurs açması ve öğretmen görevlendirmesi yapmasının yabancı öğrencilerin Türkçe dili hâkimiyetlerini geliştirmede ve mesleki eğitim başarılarını artırmada etkili olduğu görülmüştür. Çalışma sürecinde elde edilen veriler ve bulgular ışığında sonraki çalışmalarda yabancı öğrencilerin çalışmada ele alınan hipotezler dışında aile, psikolojik durumları, akademik başarıya etki eden gelişimsel faktörleri gibi özelliklerini araştıran hipotezlerle daha kapsamlı sonuçlar üretecek şekilde yapılması literatürün bu anlamda zenginleşmesine katkı sunabilir.

Kaynakça

- Atlıhan, A.M. (2019). *Göçmen öğrencilerin okul örgütüne uyumunda öğretmen ve okul yöneticilerinin rolleri* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Atlıhan, A.M. (2024). Göçmen öğrencilerin okul örgütüne uyumunda öğretmen ve okul yöneticilerinin rolleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (12) (149), 334-353. <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.74719>
- Aydın, S. (2023). *Muhasebe eğitimi*. İksad Yayınevi. <https://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10451837>
- Bergut, M. & Atmaca, T. (2024). Göçmen öğrencilerin yoğun olduğu okullarda okul ve sınıf yönetiminde karşılaşılan durumlar. *Trakya Eğitim Dergisi*, 14(1), 121-147. <https://dx.doi.org/10.24315/tred.1332347>
- Börü, N. & Boyacı, A. (2016). Göçmen öğrencilerin eğitim-öğretim ortamlarında karşılaştıkları sorunlar: Eskişehir ili örneği. *Uluslararası Türk veya Türk Dili, Edebiyatı ve Tarihi Dergisi*, 11(14), 123-158. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9818>
- Cevahir, E. (2020). *SPSS ile nicel veri analizi rehberi*. Kibele Yayınevi.
- Çiftci, Y. & Çemrek, N. (2018). Ticaret meslek liselerinde muhasebe eğitimi: Muğla ili'ndeki meslek liseleri üzerine bir araştırma. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(1), 192-208. <https://doi.org/10.25287/ohuiibf.363176>
- Çopur, D. A. (2019). *Mülteci öğrencilerin uyum sürecinde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Dinçer, O. B., Karaca, S. & Yavuz, H. (2013). Göçün ikinci yılında Suriyeli savaş mağdurları. *Analist Dergisi*, 25, 18-27.
- Ekici, S. & Tuncel, G. (2015). Göç ve insan. *Birey ve Toplum Dergisi*, 5(9), 9-22. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/307113>
- Ereş, F. (2017). Mesleki eğitim merkezine devam eden göçmenlerin meslek kurslarına yönelik sorunları. *TÜBAV Bilim Dergisi*, 10(2), 93-101. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/309742>
- Evis, Z.Ö. (2019). *Suriyeli mülteci öğrencilerin olumsuz yaşantılarının resimlerine yansımaları (5. Sınıf örneği)* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Gencer, E.T. (2017). Göç ve eğitim ilişkisi üzerine bir değerlendirme: Suriyeli çocukların eğitim gereksinimi ve okullaşma süreçlerinde karşılaştıkları güçlükler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, (10)54, 838-854. <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.20175434652>
- Gürbüz, C. (2024). Mesleki ve teknik eğitim beceri sistemlerinin dijitalleşmesi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 15(29), 191-222. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/3767068>
- Gürbüz, S. & Şahin F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- IOM, (2020). *Dünya Göç Raporu*. <https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr-2020-tu-ch-2.pdf>

- Kartal, F. & Dikmen, A. A. (2015). *Türkiye'nin işçi göçüyle ilgili hukuksal ve normatif çerçevesinin değerlendirilmesi*. <https://turkiye.iom.int/sites/g/files/tmzbd1061/files/documents/lmtr.pdf>
- Kızılkaya, O. & Ekici, G. (2022). Ortaokul öğrencilerinin Suriyeli göçmen öğrencilerin eğitim ortamlarındaki uyumlarına yönelik görüşleri. *Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9 (34), 115-131. <https://doi.org/10.29228/TIDSAD.63900>
- Koçak A. & Kaygısız A.D. (2023). Cumhuriyet'ten bugüne Türkiye'nin göç politikaları: Göç yönetimindeki ulusal ve uluslararası aktörler. *Uygulamalı Sosyal Bilimler ve Güzel Sanatlar Dergisi*, 5(13), 253-273. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3294010>
- Kul, S. (2014). İstatistik sonuçlarının yorumu: P değeri ve güven aralığı nedir?. *Plevra Bülteni*, 8(1), 11-13. https://www.toraks.org.tr/site/sf/books/pre_migration/c19fa28083ae026a97e3878c26e1b03eaacfd74d114c8d66f832d8d806c56307.pdf
- Kula Kartal, S. & Mor Dirlik, E. (2016). Geçerlik kavramının tarihsel gelişimi ve güvenilirlikte en çok tercih edilen yöntem: Cronbach Alfa Katsayısı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(4), 1865-1879. <https://dergipark.org.tr/en/pub/aibuefd/issue/28550/304601>
- Kurt, H. (2006). Göç eğilimleri ve olası etkileri. *Yönetim Bilimleri Dergisi* 4(1), 135-160. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/46401>
- Mesleki ve Teknik Genel Müdürlüğü (MTEGM), (2024, 11 Ekim). Okul Alan/Dal Arama. Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü. <http://mtegm.meb.gov.tr/kurumlar/?ara>
- Özer, M. (2018). 2023 Eğitim vizyonu ve mesleki ve teknik eğitimde yeni hedefler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3, 425-435. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1711665>
- Richard P. & Jillyanne R. (2011). *Göç Terimleri Sözlüğü*. Cenevre: Uluslararası Göç Örgütü (IOM). https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf
- Schreglmann, S. (2020). *Güncel bilgiler ışığında göçmen öğrenciler*. İksad Yayınevi.
- Seymen Ç., Tuti, G., & Mavi, D. (2024). Öğretmen deneyimlerine dayalı bir durum çalışması: kapsayıcı eğitim ve göçmen öğrenciler. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 93-115. <https://doi.org/10.54558/jiss.1296103>
- Solak, Y. (2019). *Eğitim yöneticilerinin görüşleri bağlamında 2023 eğitim vizyonu*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Sengel, S. (2011). Türkiye'de muhasebe meslek elemanı talebi üzerine bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 50, 167-180. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/426889>
- T.C. Göç İdaresi Başkanlığı, (2024). *Yıllara göre geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler*. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>

- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), (2014). *Yabancılara yönelik eğitim öğretim hizmetleri genelge*, <https://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1715.pdf>
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), (2024). *Muhasebe ve finansman çerçeve öğretim programı*. https://meslek.meb.gov.tr/upload/cop9/muhasebe_9.pdf
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2019). *Using multivariate statistics (Sixth edition)*. Pearson Education.
- Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci davranışı ve toplumsal etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere ilişkin bir değerlendirme. *TESAM Akademi Dergisi*, 2(2), 29-63.
- UNHCR. (2018). *Suriye acil durumu*. <https://www.unhcr.org/tr/suriye-acil-durumu>
- UNHCR. (2022). *Mültecilerin etkin bir şekilde kapsanması*. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Yayınları. <https://data.unhcr.org/en/documents/download/92625>
- UNICEF. (2022). *Türkiye'de geçici koruma altında olan Suriyeli çocuklara yönelik eğitim müdahalesinin belgelendirilmesi - nihai rapor*. <https://www.unicef.org/turkiye/media/15891/file/T%C3%9CRK%C4%B0YE%E2%80%99DE%20GE%C3%87%C4%B0C%C4%B0%20KORUMA%20ALTINDA%20OLAN%20SUR%C4%B0YEL%C4%B0%20%C3%87OCUKLARA%20Y%C3%96NEL%C4%B0K%20E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M%20M%C3%9CDAHALES%C4%B0N%C4%B0N%20BELGELEND%C4%B0R%C4%B0LMES%C4%B0%20%E2%80%93%20N%C4%B0HA%C4%B0%20RAPOR.pdf>
- Yılmaz, A. (2014). Uluslararası göç: çeşitleri, nedenleri ve etkileri. *Turkish Studies*, 9(2), 1685-1704. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.6274>
- Yurdakul, A. & Tok, T. N. (2018). Öğretmen gözüyle göçmen/mülteci öğrenci. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 46-58. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/614695>

